

עין משפט
גזר מצוה

טו:

דִּילְמָא ר' יהודה וחסורי מחסרא וכו'. תימא דלין זה נשום מקום דקאמר חסורי מחסרא ולאוקמי אליצא דחד חנא ועוד לוקמיה כר' יוסי וצלא חסורי מחסרא. וי"ל משום דלקמן פסקינן כר' יהודה^א לךך ניחא לאוקמיה אליצא דר' יהודה: **אבל בשאר מצות יצא.** ואי"ת הא לעיל אמר דשאר מצות

ילפינן מק"ש כגון תרומה ומגילה וזכרת המזון. וי"ל דרז יוסף פליג אסוגיא דלעיל: **בין הדבקים.** רצ"ה

אלפס מוסיף כגון וזרה אף דאס לא יתן ריוח אז נראה כמו ומרף וכן מוסיף ורואיתס אותו וזכרתס את ועשיתס את שזריך ליתן ריוח בין מ"ס שצסוף מיצה לאל"ף שצתחלת מיצה שאחרי וכן [א] זריך להמין וי"ן של מזכרו שלא ישמע ש"י"ן למען שיהיה לנו שער מצות ואין לנו לעשו' על מנח לקבל פרס: אהל"ס

תורה אור השלם

- וַיְהִי בַּיּוֹם הַהוּא וַיְהַבֶּהֱמוּ הַיָּם וְהָאֲדָמָה וְהָאֲרָצִים אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הִשָּׁבָה וְשׁוּבוּ וְעִמָּךְ יִשְׂרָאֵל הַיּוֹם הַזֶּה הַיּוֹם הַנִּיחִיתָ לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ:

- דברים כז ט לַעֲלֹקָה שְׁתֵּי בָנוֹת הַבַּיִת שְׁלֹשׁ הַנָּחַל לֹא תִשְׁבַּעְנָה אֶרְבֶּע לֹא אֶמְרֹד הָדוֹן: שְׁאוּל וְעֶזְרָא רָחֵם אֶתְּכֶם לֹא שְׁבַעְנָה מִיָּם וְאֶשׁ לֹא אֶמְרֹד הָדוֹן: מִשְׁלִי ל טו-טז וּבְהִבָּחֶם עַל מִקְוֹת בִּימָה וּבִשְׁעָרֶיהָ:
- דברים כז ט וּבְתָבַב אֶת הָאֵלֶּה הָאֵלֶּה הַזֶּהֱבֹן בַּסֶּפֶר וּמִחָא אֶל מִי הַקְּרִיט: בַּמִּדְבָּר ה' כג
- בפרש' שדי מלכים קה תשלג בצלמון:

- דברים כז ט וּבְתָבַב אֶת הָאֵלֶּה הָאֵלֶּה הַזֶּהֱבֹן בַּסֶּפֶר וּמִחָא אֶל מִי הַקְּרִיט: בַּמִּדְבָּר ה' כג
- בפרש' שדי מלכים קה תשלג בצלמון:
- ההלים סח טו

רבינו חננאל

תני רב עובדיה קמיה דרבא ולמורתם שיהא למודך תם שיתן ריוח בין הדבקים. ואע"ג דאם לא נתן ריוח בין הדבקים הללו יצא, דהא נתן קרא ולא דקדק באותיותיה יצא. מהו ערוף טפי המדקדק, דהא אמר עלה מאן דקארי קרית שמע באותיותיה מצננין לו גיהנם. הא מילתא גמרא היא וקרא סימנא בעלמא הוא. פי', אפי' רשע שנחתיב ירידה בגיהנם אם יש בידו וכות זו שהיה קורא את שמע באותיותיה, מצננין לו אור גיהנם ומורחין לו (מו)שרי השריפה. וזכורין את שמע. קימא לן כר' יהודה דאמר לא שהיו כורכין שמע ישראל עם ואבהת את יי"י אלא לעולם מפסיקין הוי, [אלא שלא היו] אומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, ומאי כורכין דקתני דלא היו מפסיקין דבזר אחר בין שמע לזאהבת את יי"י. ואנן מאי טעמא אמרי ליה, כי הא דדריש ר' שמעון בן פוי וקרא יעקב אל בניו וגו', ולמד שביקש יעקב אבינו לגלות לבניו הקץ ונסתלקה השכינה הימנו, אמר דילמא חס ושלום פסול יש במיטות, כאברהם שיצא ממנו ישמעאל וכיצחק שיצא ממנו עשו, והן פתחו כולם ואמרו שמע ישראל יי"י וגו', כיון ששמע להם כך פתח הוא ואמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, התקינו במקום שאין בו מינים אומרים בחשאי, ובמקום שיש בו מינים אומרים אותו בקול רם.

היה קורא פרק שני ברכות

דִּילְמָא ר' יהודה וחסורי מחסרא וכו'. תימא דלין זה נשום מקום דקאמר חסורי מחסרא ולאוקמי אליצא דחד חנא ועוד לוקמיה כר' יוסי וצלא חסורי מחסרא. וי"ל משום דלקמן פסקינן כר' יהודה^א לךך ניחא לאוקמיה אליצא דר' יהודה: **אבל בשאר מצות יצא.** ואי"ת הא לעיל אמר דשאר מצות

דילמא רבי יהודה היא ולכתחלה הוא דלא הא דיעבד שפיר דמי לא ס"ד דקתני חרש דומיא דשוטה וקמן מה שוטה וקמן דיעבד נמי לא אף חרש דיעבד נמי לא ודילמא הא כדאיתא והא כדאיתא ומי מצית לאוקמה כרבי יהודה והא מדקתני סיפא רבי יהודה מכשיר בקמן מכלל דרישא לאו רבי יהודה היא ודילמא כולה ר' יהודה היא ותרי גווני קמן וחסורי מחסרא והכי קתני הכל כשרין לקרות את המגילה חוץ מחש"ו בד"א בקמן שלא הגיע לחנוך אבל קמן שהגיע לחנוך אפילו לכתחלה כשר דברי רבי יהודה שרבי

יהודה מכשיר בקמן במאי אוקימתא כר"י ודיעבד אין לכתחלה לא אלא הא דתני ר"י בריה דר' שמעון בן פזי חרש המדבר ואינו שומע תורם לכתחלה מני לא ר' יהודה ולא ר' יוסי אי ר' יהודה דיעבד אין לכתחלה לא אי ר' יוסי דיעבד נמי לא אלא מאי ר' יהודה ואפילו לכתחלה נמי אלא הא דתניא^ב לא יברך אדם ברכת המזון בלבו ואם בירך יצא מני לא ר' יהודה ולא ר' יוסי אי רבי יהודה הא אמר אפי' לכתחלה נמי ואי ר' יוסי הא אמר אפי' דיעבד נמי לא לעולם ר' יהודה היא ואפילו לכתחלה נמי ולא קשיא הא ידידיה הא דרביה דתניא א"ר יהודה משום ר' אלעזר בן עזריה הקורא את שמע צריך שישמיע לאזני שנאמר שמע ישראל אמר לו ר' מאיר הרי הוא אומר אשר אנכי מצוך היום על לבבך אחר כונת הלב הן הן הדברים השתא דאיתת להכי אפי' תימא ר' יהודה כרביה ס"ל ולא קשיא הא ר' יהודה הא רבי מאיר א"ר חסדא אמר רב שילא א"הלכה כרבי יהודה שאמר משום רבי אלעזר בן עזריה והלכה כרבי יהודה וצריכא דאי אשמעינן הלכה כר' יהודה הוה אמינא אפילו לכתחלה קמ"ל הלכה כר' יהודה שאמר משום ר' אלעזר בן עזריה ואי אשמעינן הלכה כרבי יהודה שאמר משום ר' אלעזר בן עזריה הוה אמינא^ג צריך ואין לו תקנה קמ"ל הלכה כרבי יהודה אמר רב יוסף מחלוקת בק"ש אבל בשאר מצות דברי הכל לא יצא דכתיב יהסכת ושמע ישראל מיתיבי לא יברך אדם ברכת המזון בלבו ואם בירך יצא אלא אי אתמר הכי אתמר אמר רב יוסף מחלוקת בק"ש דכתיב שמע ישראל יאבל בשאר מצות דברי הכל יצא והכתיב הסכת ושמע ישראל ההוא בדברי תורה כתיב: קרא ולא דקדק באותיותיה: א"ר טבי א"ר יאשיה הלכה כדברי שניהם להקל: וא"ר^ד טבי א"ר יאשיה מאי דכתיב^ה שלש הגה לא תשבענה שאול ועוצר רחם וכי מה ענין שאול אצל רחם אלא לומר לך מה רחם מכנים ומוציא אף שאול מכנים ומוציא והלא דברים ק"ו ומה רחם שמכניסין בו בחשאי מוציאין ממנו בקולי קולות שאול שמכניסין בו בקולי קולות אינו דין שמוציאין ממנו בקולי קולות מכאן תשובה לאומרים אין תחית המתים מן התורה: תני ר' אושעיא קמיה דרבא^ו וככתבתם הכל בכתב אפילו צואות א"ל דאמר לך מני^ז ר' יהודה היא דאמר גבי סוטה אלוה כותב צואות אינו כותב והתם הוא דכתיב^ח וכתב את האלות האלה אבל הכא דכתיב וכתבתם אפי' צואות נמי אטו טעמיה דר' יהודה משום דכתיב וכתב^ט טעמיה דר' יהודה משום דכתיב אלוה אלוה אין צואות לא אף הכא נמי צואות לא כתב רחמנא וכתבתם אפי' צואות: תני רב עובדיה קמיה דרבא ולמדתם ישיהא למודך תם שיתן ריוח בין הדבקים עני רבא בתריה כגון^י על לבבך על לבבכם בכל לבבך בכל לבבכם עשב בשוך ואבדתם מהרה הכנף פתיל אתכם מארץ א"ר חמא ברבי חנינא דכל הקורא ק"ש ומדקדק באותיותיה מצננין לו גיהנם שנאמר^{יא} בפרש שדי מלכים בה תשלג בצלמון אל תקרי בפרש אלא בפרש אל תקרי בצלמון אלא בצלמוות: ואמר רבי חמא ברבי חנינא למה נסמכו אהלים

מדסיפא ר' יהודה. דקתני ר' יהודה מכשיר בקטן: **ודילמא כולה ר' יהודה** היא **וחסורי מחסרא והכי קתני** **הכל כשרין לקרום אם המגילה חוץ מחש"ו**. והא כדאיתא והא כדאיתא: **צד"א**. דקטן לכתחלה לא בקטן שלא הגיע לחנוך אבל הגיע לחנוך אפי' לכתחלה שרי. הגיע לחנוך מצות כגון בן תשע וכן עשר כדלמרינן ציומא פרק בתרא (ד' פג.) : **במאי אוקימסא**. למתניתין דמגילה: **כר' יהודה**. ואשמעת לן דכי אמר ר' יהודה צק"ש יאל דיעבד קאמר ולא לכתחלה: **אלא הא דסני כו' תורס**. ואע"פ שהוא זריך לזכך ואין אזני שומעות מני: **אלא מאי**. צעית למימר דר' יהודה היא דק"ש אפי' לכתחלה קאמר כי היכי דתיקו הא דר' יהודה צריה דר' שמעון בן פזי אלציה והאי דאפליגו דדיעבד להודיען כמו דר' יוסי: **אלא הא דסניא כו' מני: לעולם ר' יהודה** **(ה) אפי' לכתחלה מכשיר**. ודמגילה רבי יוסי היא ואפי' דיעבד נמי פסיל והא דמורס לכתחלה ר' יהודה והא דזרכת המזון דרציה הוא דלמר ר' יהודה משום רבי אלעזר בן עזריה זריך להשמיע לאזני והאי ליטנא לכתחלה משמע אבל דיעבד יאל: **השסא דאסיס להכי**. דאשמעתן הא פלוגתא דר"מ: **אפי' סימא ר' יהודה**. דלמר צק"ש יאל דיעבד אין לכתחלה לא ומתני' דמגילה לכתחלה היא דפסלה למרש ור' יהודה היא והא דזרכת המזון נמי ר' יהודה היא ודקא קשיא לך הא דר"י צריה דר' שמעון בן פזי מני ר"מ היא דמכשיר לכתחלה: **הלכה כר' יהודה**. דק"ש שלא השמיע לאזני יאל: **הוה אמינא**. דר' יהודה לכתחלה נמי אמר והאי דאפליג דיעבד משום דרבי יוסי: **ואין לו סקנה**. אפילו דדיעבד: **צשאר מצוה**. ככל הזכרות: **ההוא**. הסכת ושמע דצדרי תורה כתיב כדלמרי' צפ' הירושה

(לקמן סג.) כתמועלמכס על דצרי תורה: **ולא דקדק**. שמגמגס: **הלכה דצדרי שניהם להקל**. הלכה כר' יהודה דלא צעי שמיעה והלכה כר' יוסי דלא צעי דקדוק: **שאלו ועוצר רחם**. פסוק הוא צספר משלי שלש הגה לא תשבענה: **רחם מכנים**. הזרע ומוציא תולד: **שאלו קצר: שמכניסין זו צקולי קולות**. של צבי ומספד: **וכתבתם**. שמהא כתיבה תמה ושלמיה: **ואפילו לואוס**. שצפרסה כגון וקשרתם וכתבתם זריך לכתוב כתפילין ומחוות: **דאמר לך מני**. הא דאצטריך ליה קרא לרבות לואות לכתביה: **רבי יהודה** היא. דשמעינן גבי כתיבת פרשת סוטה משום דלא כתיב ציה וכתבתם אלא וכתב דלמר אלוה אין לואות לא כגון והצביע אותה הכהן ואמר הכהן דתנן (סוטה ד' ז.) רבי יהודה אומר כל עצמו אינו כותב אלא יתן ה' אותך לאלה ולשבעיה: **משום אלה**

הוא. דמשמע מיעוטא הא לא כתיב מיעוטא הוה משמע כולה מלתא מוכתב והכא דליכא מיעוטא למה ליה לרצויניהו מוכתבתם: **צין דצדקים**. תציות המדובקות זו צו אס אינך מפרידן כשהתיצה השניה מתחלת צאות שהתיצה ששלפניה נגמרת הוא קורא אותן שתי אותיות צאות אחת אס אינו מתעסק ליתן ריוח צייניהן כדמפרש רצא: **צפרש שדי**. אס תפרש שדי ותצדיל תציות של מלכות שמים מלכים צה תשלג צצלמון המורה אשר צה מלכים יתלוכו תשלג ותצנן לך את כל המות: אהל"ס

מסורת הש"ס

(א) [מגילה יט: י.] (ב) [ענינין מם. יומא סא: יבמות ט. גיטין מ. טזר מו: הוריות ת. ועי' גיטין טו.] (ג) [מדרין זב., ד] [סוטה דף יז. א.] (ד) [ע"פ בטוטה יטעב.] (ו) [היך הס שלא כקדקן ובשאלמות צפי ואחקקן נמצאים כסדרן.] (ז) [נצטרקן ערך פרוש ביאר הענין בצוופן אחר ע"ש.] (ח) [נכרז אלפס שלפניו ליתא אלא הך דיי"ן של מזכרו בשם הירושלמי אמנס ברא"ש וצבור סימן סא אימא כל זה וכתב הכ"י שכ"כ ה"ר יונה צספר היראה ע"ש.]

הגהות הב"ח

(א) [הש"י ד"ה לעולם ר' יהודה היא ואפילו:]

הגהות הגר"א

[א] [תוס' ד"ה בין כי וכן זריך כו. ג"כ יהוש':]

מוסף תוספות

א. בתוס' ר"ש הוסיף, ומתניא נמי מתני' סממא אליבד.

מוסף רש"י

הא כדאיתא והא כדאיתא. חס' לכתחלה וסוטה אפילו דדיעבד (ומיניה יס.) אלא הא דתני כר' תורס. ואע"פ שהוא זריך לזכך ואין אזני שומעות הכרסה שהוא מוציא מפיו (שם) וכי מה ענין שאול אצל רחם. למה נסמכו הני אהרדי (סנהדרין צב.). אף שאול מכנים ומוציא. למחית הממס (שם). שאול שמכניסין בו בקולי קולות. צצבי גדול קוננין את כל עצמו לא שמוציאין ממנו בקולי קולות. שאלמן יתקע צסופר גדול (שם).

רב ניסים גאון

תני ר' (יאשיה) [אושעיא] קמיה דרבא וכתבתם הכל בכתב ואפי' צואות נמי אמר ליה דאמר לך מני ר' יהודה היא דאמר גבי סוטה אלוה כותב צואות אינו כותב. עיקר דבריו של ר' יהודה במס' סוטה כפי היה מביא את מנחתה (דף יז.) בא לו לכתוב המגילה מאיזה מקום היה כותב ר' יהודה אומר כל עצמו לא היה כותב אלא יתן ה' אותך ובאר המים המאריים וגו' ואינו כותב ואמרה האשה אמן אמן: